

Motion till riksdagen 2018/19:2306

av **Anna Sibinska (MP)**

Stärk konstnärernas sociala och ekonomiska trygghet

Förslag till riksdagsbeslut

1. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att stärka stöd och ersättningar till konstnärer och tillkännager detta för regeringen.
2. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att stipendier ska berättiga till socialförsäkringar och pension och tillkännager detta för regeringen.
3. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att vissa myndigheter ska stärkas med särskild kompetens om kulturskapares och konstnärers villkor och tillkännager detta för regeringen.
4. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att en ny företagsform som innebär bättre skattevillkor för små kulturföretag ska utredas och tillkännager detta för regeringen.
5. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att en konstnärsfond för bild- och formkonst ska inrättas och tillkännager detta för regeringen.
6. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om fler trygga anställningar och mer kultur i hela landet och tillkännager detta för regeringen.

Motivering

Sverige ska vara ett land som investerar i konst och kultur. Kulturen bidrar till ett samhälle där människor har möjlighet att utveckla sina kreativa förmågor och där den allmänna bildningsnivån är hög.

Frågan om varför investeringar i konst och kultur är viktigt har flera svar. För det första har konst och kultur i sig ett egenvärde. För det andra är konst, estetik och skapande viktigt för oss människor, som uttrycksmedel, och som ett sätt att utveckla våra intellektuella och konstnärliga perspektiv och förmågor. För det tredje fungerar den fria konsten som ett uttrycksmedel och demokratisk arena för samhällskritik och ifrågasättande av etablerade föreställningar. För det fjärde har kulturutövande, och den kreativitet som det förutsätter och skapar, positiva effekter för innovation, kulturella och

kreativa näringar, hälsa, utbildning och mycket annat. Det finns många skäl att satsa på kulturen. Men vid sidan av de rent instrumentella skälen är till syvende och sist satsningar viktiga för att ett samhälle helt enkelt behöver ha en närvarande och starkt kulturliv. Kulturen är viktig i sin egen rätt.

De viktigaste aktörerna i kulturlivet är konstnärerna. Det är konstnärerna som med utgångspunkt i den konstnärliga friheten står för den kulturella produktionen och konstens förnyelse. Konstnärerna bidrar till intellektuell och konstnärlig utveckling och fungerar genom sina uttryckssätt som kritiker och kommentatorer av samhällets olika skeenden och företeelser.

Men konstnärerna arbetar ofta under tuffa villkor. Den tuffa arbetsmarknaden, med många tillfälliga uppdrag, som inte alltid arvoderas på ett rimligt sätt, gör att konstnärerna hamnar utanför samhällets trygghetssystem. Undersökningar visar att den som väljer att bli konstnär ofta kommer från socioekonomiskt goda förhållanden. En rimlig förklaring är att framför allt de som har en grundläggande trygghet vågar sig på konstnärsbanan. Det innebär att kulturlivet, och samhället som helhet, går miste om talanger som annars skulle kunna tillföra kulturen mycket.

Under Miljöpartiets tid i regeringen 2014–2018 lades stora resurser i kulturpolitiken. Under mandatperioden tillfördes kulturbudgeten 1,6 miljarder, vilket innebar att kulturbudgeten blev större än den någonsin varit, både i absoluta tal och räknat som andel av statsbudgeten. Det ledde till en väl utbyggd infrastruktur för att kulturen kan komma alla till del, med ambitiösa satsningar på sådant som bibliotek, kulturskolor, scenkonst och museer i hela landet. Stora satsningar gjordes också på den fria konsten, med satsningar på enskilda konstnärer, fria grupper, arrangörer inom scenkonst, utställningshallar, bild- och formkonst, litteratur och kulturtidskrifter och mycket annat.

Nästa steg som behöver tas innebär att konstnärernas sociala trygghet förbättras. Det offentliga har ett ansvar att se till att trygghetssystemen fungerar på en grundläggande nivå även för konstnärer. Därför presenterar Miljöpartiet ett antal förslag för att stärka konstnärernas ekonomiska och sociala trygghet:

Stärkta stipendier och ersättningar till konstnärer

Stöd och ersättningar till konstnärer ska fortsätta öka för att konstnärer ska kunna arbeta under rimliga villkor. Det handlar om stöd till enskilda konstnärer, fria grupper och arrangörer i hela landet. Utställare ska få bättre ekonomiska möjligheter att ersätta konstnärer i enlighet med MU-avtalet. Scenkonstallianserna fyller en viktig funktion för konstnärernas trygghet på arbetsmarknaden. Dessa behöver stärkas ytterligare. Konstnärspolitiska utredningens förslag om en allians för upphovsmän är intressant och ska genomföras om remissutfallet ger stöd för förslaget.

Stipendier ska berättiga till socialförsäkringar

Med utgångspunkt i förslagen från den konstnärspolitiska utredningen behövs moderna system för att konstnärer och kulturskapare ska ingå i de offentliga trygghetssystemen. Förslagen från den parlamentariska socialförsäkringsutredningen ska beredas tillsammans med den konstnärspolitiska utredningen på ett sådant sätt att yrkesverksamma konstnärer får jämförbara villkor med personer i förvärvsarbete avseende socialförsäkringar. Det handlar bl.a. om att stipendieperioder ska berättiga till socialför-

säkringar genom att de inräknas eller kan ligga ”vilande” vid beräkningen av intjänad SGI eller motsvarande.

Ett problem för konstnärerna är att åtgärder ofta begränsas till kulturpolitiken trots att de mest akuta åtgärderna rör system inom andra områden, t.ex. inom social- och skattepolitikens område. En arbetsgrupp med brett mandat ska därför få i uppdrag att bereda de förslag inom kultur- och socialpolitikens område som framtagits inom respektive utredning. En lösning för konstnärernas pension ska också sätts i enlighet med förslag från den konstnärspolitiska utredningen.

Försäkringskassan och Skatteverket ska stärkas med särskild kompetens om konstnärers villkor

Konstnärers oregelbundna inkomster från olika källor gör dem ekonomiskt sårbara vid sjukdom, eller andra omständigheter som gör dem beroende av samhällets stöd. Även föräldraskap blir svårare när tillträde till socialförsäkringar inte sker per automatik.

Konstnärerna är få till antalet och verkar på en arbetsmarknad som är oregelbunden och komplex. Det gör att det finns liten kunskap inom myndigheter om hur trygghetssystemen kan vara till hjälp. Därför behöver specialkompetens utvecklas inom Försäkringskassan och Skatteverket om konstnärers speciella arbetssituation, för att kunna bistå med stöd och rådgivning om hur socialförsäkringarna, trygghetssystemen och skattesystemet förhåller sig till konstnärernas arbetssituation.

Bättre skattevillkor för små kulturföretag

Möjligheten att införa en ny företagsform för konstnärer ska undersökas. Ambitionen är att små företag med konstnärliga eller litterära verksamhetsområden får en skattebefrielse baserad på en viss nivå av överskott i verksamheten per år. På så sätt stimuleras konstnärer att driva sin verksamhet samtidigt som samhället får del av mer konst och kultur. Ovanför den definierade nivån av skattebefrielse tar ordinarie beskattningsnivåer vid.

En konstnärsfond för bild- och formkonst ska inrättas

En fond för bild- och formkonst till stöd för verksamma konstnärer inrättas. Fonden finansieras av en procentuell avgift som tas ut i samband med den andrahandsförsäljning av bildkonst som inte omfattas av följerrätten. Ur fonden kan finansiering hämtas till nyproduktion av konst. Fonden syftar till att konstnärer kan få möjlighet att verka och utvecklas samtidigt som det innebär en stimulans för konstutbudet i hela landet. Förslaget lämnades av den konstnärspolitiska utredningen, och ett liknande system är redan i bruk i Norge.

Mer kultur i hela landet och bättre villkor för konstnärer

De statliga stöden till regionerna är en viktig del av finansieringen av det regionala kulturlivet. Med en stärkt finansiering av de regionala kulturinstitutionerna möjliggörs trygga anställningar och bättre villkor samtidigt som utrymme för fler arbetstillfällen skapas. Detta leder också till att kulturen når fler människor i hela landet.

Med Miljöpartiet i regering har anslagen till den regionala kulturen stärkts i flera steg. Under nästa mandatperiod ska det regionala kulturlivet stärkas ytterligare. Kultursamverkansmodellen bör erhålla ett permanent påslag om 200 miljoner per år.

Anna Sibinska (MP)